

Törökország: kezdődik a maraton?

Szigetvári Tamás

Tavaly decemberben az Európai Unió tagállamainak vezetői október 3-át jelölték ki a török csatlakozási tárgyalások megkezdésének időpontjául. Bár előre látható volt, hogy a Ciprus *de facto* elismerése körül nehézségek lesznek, az angol elnökség aktív közreműködésének köszönhetően sikerült kompromisszumos megoldást találni. Ezt követően „simának” tűnt a kitűzött dátum betartása, így sokakat meglepetésként ért, hogy a viszonylag kevésbé érintett Ausztria megmakacsolta magát, és feltételekhez kötötte a tárgyalások megkezdését. Az általa szorgalmazott kitétel, miszerint a tárgyalások végcélja ne csupán a csatlakozás, hanem egy esetleges különleges partneri viszony kialakítása is lehessen – bár sokan osztják az unión belül ezt a véleményt – politikailag elfogadhatatlan ajánlat lett volna.

Végül be nem vallott árukapcsolással, az Ausztria által is erőteljesen szorgalmazott horvát csatlakozási tárgyalások megkezdésével elhárult a végső akadály, és ha kisebb technikai csúszással is, de a tervezett időben elkezdhetett a hosszúnak ígérkező felvételi procedura.

Az unió tehát alig, hogy befejezte az előző bővítési tárgyalássorozatot, rögtön

újba kezdett, ráadásul Törökország mellett – a jóval kedvezőbb helyzetben lévő – Horvátországgal is. Az új tárgyalások során az Európai Unió várhatóan felhasználja a tíz, már csatlakozott országgal, valamint a csatlakozás küszöbén álló Romániával és Bulgáriával folytatott tárgyalások tapasztalatait. Az ezekből leszűrt legfőbb tanulság talán az, hogy nem elég az *acquis* szabályainak átvétele és törvénybe iktatása, azt alkalmazni is kell. Törökország esetében ezt szinte biztosan meg fogják követelni, így a legkorábban 2015-re prognosztizált csatlakozásig még rengeteg tennivaló akad. Teljes mértékben meg kell felelnie a demokratikus jogállamiság feltételeinek (kisebbségek kezelése, szólásszabadság), a népesség jelentős részét foglalkoztató, többnyire elmaradott mezőgazdasági termelést modernizálni kell, a deficitet termelő állami vállalati rendszer át kell alakítani, a széles körben elterjedt korrupciót vissza kell szorítani – hogy csak néhányat említsünk a legalapvetőbbek közül. Törökországnak bizonyítania kell tehát, hogy az elmúlt időszakban megindult ígéretes reformfolyamat és az ezt kísérő (illetve részben lehetővé is tevő) dinamikus gazdasági növekedés tartósan is fenn tud maradni.

Ugyanakkor Európa számára is fel van adva a lecke. Az alkotmány francia és holland elutasítása egyértelműen az unió politikai vezetőinek szóló figyelmeztetés volt, ami jelentős részben a kibővülés miatti ellenérzéseket fejezte ki.

A frontvonalak a török csatlakozást illetően elsősorban nem az egyes tagállamok között vannak. Még csak nem is az egyes politikai tömörülések mentén húzódnak – bár a jobboldali-konzervatív erők több országban is a csatlakozást ellenzők közé tartoznak.

Ha a török csatlakozásról alkotott véleményeket vizsgáljuk, akkor két különböző nézőpontot figyelhetünk meg. Azok, akik ellenzik Törökország felvételét, általában az Európai Unió fejlődésének belső kérdéseit tartják szem előtt. Hogyan alakul át a döntéshozatali rendszer, ha a 70 milliós Törökország csatlakozik? Mi lesz a költségvetési kiadásokkal? Mekkora támogatást kell adni a törököknek? Hogyan lesz képes Európa kulturálisan befogadni a muszlim törököket? Nem lesz-e túl nagy teher Törökország az unió számára?

A török csatlakozás támogatói ugyanakkor más perspektívából, az uniónak a világban elfoglalt helye szempontjából tekintenek a kérdésre. Hogyan maradhat Európa versenyképes más világgazdasági régiókkal szemben? Aktív szerepet kíván-e betölteni Európa a környező térségekben (Közép-Ázsia, a Közel-Kelet). Ezen tényezőket figyelembe véve egyértelműnek látszik, hogy Törökország felvétele az unió elsőrendű érdeke.

Törökországgal tehát a tárgyalások – részben racionális érdekek, részben politikai kényszerek (az Európai Unió szavahihe-tősége) miatt – megkezdődtek. Bár a török tagságról a vita valószínűleg még jó ideig napirenden lesz, alapvető fontosságú ma-gának a csatlakozási tárgyalásnak a ténye. A csatlakozási tárgyalás nagyszerű eszköz és lehetőség Európa számára ahhoz, hogy a török átalakulás és reformok folyamatát befolyásolja, és a jól működő demokráciával rendelkező, gazdaságilag prosperáló Törökország pozitív példaként szolgálhat, és stabilizáló tényezőként hathat a szomszédos (kaukázusi, közel-keleti) államok szá-mára is.

A másik oldalról nyilvánvalóan Európa óriási vonzerőt gyakorol Törökországra, ami az átalakulás egyik motorját jelenti. Persze, hogy ez a vonzerő valóban fennmaradjon, ahhoz egy dinamikus, versenyképes és – nem utolsó sorban – befogadó Európára van szükség.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu weboldalról